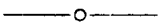

A dolgozat írója részletesen foglalkozik Horatiusnak Vörösmarty „*Délsziget*“-ében, „*Szigetvár*“-ában, továbbá „*A korcsokhöz*“, „*Sok vész riaszt*“, „*Klivényihez*“, „*Az elmenőhöz*“, „*Kistalud Károly emlékezete*“, „*Vitkovics emlékezete*“, „*Miss Pardoe emlékkönyvébe*“, „*Volt tanítványaimhoz*“ c. költeményeiben található hatásával. Arra is kiterjeszkedik, hogy a Horatius „*Ars poetica*“-ja minő hatással volt Vörösmarty dramaturgiájára? Az itt összehasonlított költemények jobbára Vörösmarty *ifjúkori* költeményei közül valók s érdekes eredménye ez összehasonlításnak, hogy Vörösmarty mindinkább függetlenítette magát Horatius hatásától. A további fejezetek az *Aranyra*, *Petőfire*, *Gyulaira*, *Szász Károlyra*, *Lévay Józsefre* gyakorolt hatással foglalkoznak.

7. Fülöp Zsuzsanna: Adalékok a Nibelungének esztétikai méltatásához.

A 12-ik század végén egy még ma is ismeretlen nevű költő a Nibelung-mondáról szóló elbeszéléseket, melyek 700 év óta Németországban általánosan el voltak terjedve és nemzedékről nemzedékre szálltak, jelentékenyen megváltoztatta és kibővítette. Vajjon milyen okok és milyen felfogások vezették őt eljárásában?

Mint legfőbb és legelfogadhatóbb okot említem meg azon, hogy úgy mondjuk, kényszerítő körülményt, mely a nép kényesebb, a francia lovagregények által elbűvölt ízlésében nyilvánul. Onnan is látjuk, hogy ez kényszerítő körülmény volt, mert az író kora ízlése dacára mégis egyéni marad, az ő eposa minden tekintetben (tárgy, forma stb.) különbözik a többi fennmaradt epikai műtől. Mint minden költőnek, természetesen neki is érdeke volt, hogy művét az udvarokban, lakomákon felolvassák s csak akkor számíthatott sikerre, ha alkalmazkodik kora ízléséhez, felfogásához stb.

Változtatásai több szempontból fontosak. Itt természetesen legelső helyet azoknak a módosításoknak kell fenntartani, amelyek az egyes szereplők megnemesítésében, igen beható és bonyolult lelki rajzokban, finom megfigyelésekben, a cselekvések mozgató rugóinak megvilágításában stb. nyilvánulnak. Ta-

lán a sors keze, hogy ezek a részek, melyek kétségtelenül a legfontosabbak és legértékesebben közelíthetők meg. Sokan azt vetik a költő szemére, hogy ő csak a meglevőt egészíti ki, pl. ha összehasonlítjuk a II. részt az elsővel, látjuk, hogy ebben sokkal szilárdabb talajon áll és rajza is tökéletesebb. Mégsem szabad elfeledni, hogy egy műnél nem maga a tárgy a legfontosabb. Nem mindig sikerültek a változtatásai, sokszor érthetlenségre, következtelenségre vezetik, de ez nincs nagy befolyással az epos áttekinthetőségére, mert az mégis kerek egész marad.

Módosításai továbbá még művelődéstörténeti szempontból (szokások, erkölcsök hű megőrzése) nyelv, verselés, forma stb. tekintetében is igen fontosak.

Az érdeklődés felkeltésére használt eszközei távolról sem oly tökéletesek, mint ahol csupán az események előadására szorítkozik, mert képzelete sokszor cserbenhagyja, néha megelragadtatja magát, túlzásba csap át, ismétlésekbe, ellenmondásokba bocsátkozik. Az igyekezet ugyan megvan benne, hisz a legaprólékosabb részletekre is kiterjed, hisz látjuk, hogy még a nők kíváncsiságát és hiúságát is kiemeli.

Ezek után végigkísérem úgy szavaikban, mint tetteikben az egyes szereplőket, hogy magához a költőhöz jobban hozzáférhessünk, művészetéről világosabb képet alkothassunk, különösen igyekezvén szándékait és céljait szemmel kísérenni, elemezni.

Míg a főbb szereplőket az egész eposon végigkísérem, a mellékalakokról csak pár sorban emlékezem meg.

Hagent az első részben mint igen bátor, vitéz embert tünteti fel. Nem látjuk azonban eléggé megindokolva Sigfrid iránt fokozódó gyűlöletét. Maga a költő is megborzad és elkeseredve védi kedvencét, Sigfridet ez ellen a grimmeccel muot-u ember ellen. Mégis a második részben elfogulatlan vele szemben, kiemeli szavainak és cselekvéseinek indító okait, hogy magunk is kénytelenek vagyunk Hagen-pártjára állni, neki adni igazat. Amennyire elfordul a költő eddigi kedvenc alakjától, Krimhildától, épp oly mértékben áll Hagen mellé. Gonoszságával párhuzamosan mindig és mindenütt a királyok iránti határtalan hűségét, szeretetét, tiszteletét emeli ki. Mindig csak ez az egy cél lebeg előtte,

és ha ármánykodik is, csak azért teszi, mert a királyok érdeke így kívánja. A költő őt szinte tüntetőleg nevezi „degen guot-nak“, aki mélyen megindul Rüdiger halálán, akit Volkerhez őszinte barátság fűz stb.

Krimhilda a második főszereplő. Az ő rajzában a költő művészete a legmegkapóbb, mert bennünket ártatlan tiszta lélekének fokozatos romlásán keresztül démonná való átalakulásáig vezet és a legmegrázóbb módon érzékelteti tragikumát.

A költő el van ragadtatva tőle, nem győzi eléggé erőnyeit, jó tulajdonságait dicsérni, egekig magasztalja, őt helyezi előnybe mindenki felett, tökéletes vonásokkal ruházza fel. Sokszor már nem is talál kifejezést odaadása, bámulata nyilvánítására és akkor csak ismételi. Férje iránti rajongása nem ismer határt s éppen ez sodorja a legnagyobb veszélybe.

A nagy tragédia után is épp oly finom, nagylelkű, nem veszti el nőiességét, még mindig a hiszékeny, aki csak Hagenről tud rosszat feltételezni és csak őt gyűlöli.

Mikor ellenfelei egyik csapást a másik után mérik rá, szándékosan tépik, szaggatják sebét, ő sem képes tovább tűrni, a visszafojtott elkeseredés teljes erővel tör ki, a bosszú vágya felébred, mindjobban és jobban sodorja végzete, nem ismer határt s amíg eddig egy angyali jóságú gyermeket, testvért, nőt láttunk benne, most megdöbbenéssel konstatáljuk, hogy a legnagyobb gonoszágoktól sem riad vissza. De nagy hűségét, fájdalomát, szenvedéseit a költő oly parallel hangsúlyozza a gonoszágával és annyira kiemeli, hogy bosszúja érthetővé válik.

Még sokáig habozik a költő, hogy elforduljon-e tőle, de végül is annyi gonoszág láttára neki adunk igazat, amikor azt mondja, hogy ilyen nőnek nincs többé helye a földön.

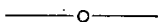
Sigfrid a költő legkedvencebb alakja, akit a legékesebb és legkiválóbb tulajdonságokkal ruház fel. Vakmerő és bámulatos dolgokat akarván velünk elhíttetni, a csodás elemektől nem tud szabadulni és jellemzésénél egyáltalán nagyon egyoldalú.

Gunther mint önző ember van beállítva, aki testvéri szeretetet alig érez, saját nyugalmaért Krimhilda boldogságát is szétzúzza. De ő tulajdonképpen igen jó ember, csak gyenge, aki Hagen befolyása alatt áll. A végén mégis megnemesedik, a harcokban bátran megállja helyét s inkább meghal, semhogy Hagent Krimhildának kiszolgáltatassa.

Brunhilda alakja igen homályos, mert a költő nem említi fel Sigfriddel való ismeretségének eredetét s ebből sok érthetlenség, ellenmondás származik. Ezenkívül még büszkesége és ridegsége is kevés bepillantást engednek lelkivilágába.

Végül fel kell még említeni Gernôtot és Giselhert, akiknek az epos előző feldolgozásához képest itt jelentékenyebb szerep jut.

Sikerültek még a nemeslelkű Rüdeger rajza, a szenvedéseket végtelékig csendesesen tűrő keresztényi Etzel, a szerető és szenvedő anya Uote, a barátság mintaképe Volker és egy egész csomó bátor hős és hű alattvaló.

8. Jenőfi Sarolta: Tudomány és költészet viszonya Ricarda Huch műveiben.

A tudományos kutatás s a művészi alkotás a fejlődő emberi szellemnek a végtelen felé való törekvése s kibontakozása, ép ezért mindegyik oly mértékben értékes, amint ezt a szellemet, intelligenciát megvalósítania sikerül. Az alkotásnál az intelligencia a belső térből az érzékiség területére terjed, ahol logikai jelentésén kívül érzéki alakot ölt, az értelmi alak érzéki képpé lesz, külső képzelmi, azaz érzékileg megvont, határozott formát nyer. A forma a tartalom megnyilvánulása és a tartalom a forma beteljesedése. Minden műalkotás két szempontból lehet tehát értékes: logikai tartalom és esztetikai alak tekintetében.

Ha az emberi szellem működésének ezen két módját figyeljük, úgy látszik, mintha logikum és esztetikum s ezek külső megnyilvánulásai, tudomány és költészet teljesen ellentétes irányú lenne. A tudománynak célja az igaz, a költészeté a szép, az tanítani akar; ez gyönyörködtetni; azonban tárgyuakat tekintve, szorosan összetartoznak, hiszen mindakettő az önértéket akarja megvalósítani. Mindkettőnek értéke a jelentésből ered, ugyanazon önmagalétében értékes szellem nyilvánul meg az értelmi síkban, mint logikum és az érzéki síkban, mint esztetikum: maga a szellem az igaz és a szép. Igaz és szép között tehát szükségképeni összefüggés van.

Ha tudomány és költészet szempontjából Ricarda Huch műveit kétfelé osztjuk, akkor az első csoportba tartoznak a teo-